

Turvallisuuskulttuuri

Säteilyturvallisuuspäivät 2018

Elina Pietikäinen

Awanic Oy

elina.pietikainen@awanic.fi

Awanic

-
- Hallituksen esitys säteilylaiksi (HE 28/2018) korostaa turvallisuuskulttuurin ylläpitämisen ja varmistamisen merkitystä säteilynkäyttöorganisaatiossa
 - Mutta
 - miksi kannattaisi puhua turvallisuuskulttuurista ja kiinnittää siihen huomiota?
 - mitä turvallisuuskulttuuri oikeastaan tarkoittaa?
 - millainen on *hyvä* turvallisuuskulttuuri?
 - miten hyvää turvallisuuskulttuuria voidaan *ylläpitää ja varmistaa*?

Turvallisuuskulttuurikäsitteen juuret

Turvallisuuden erilaiset lajit

- Säteilyturvallisuus
- Ydinturvallisuus
- Potilasturvallisuus
- Työturvallisuus
- Tietoturvallisuus
- Security
- Ympäristöturvallisuus
- ...

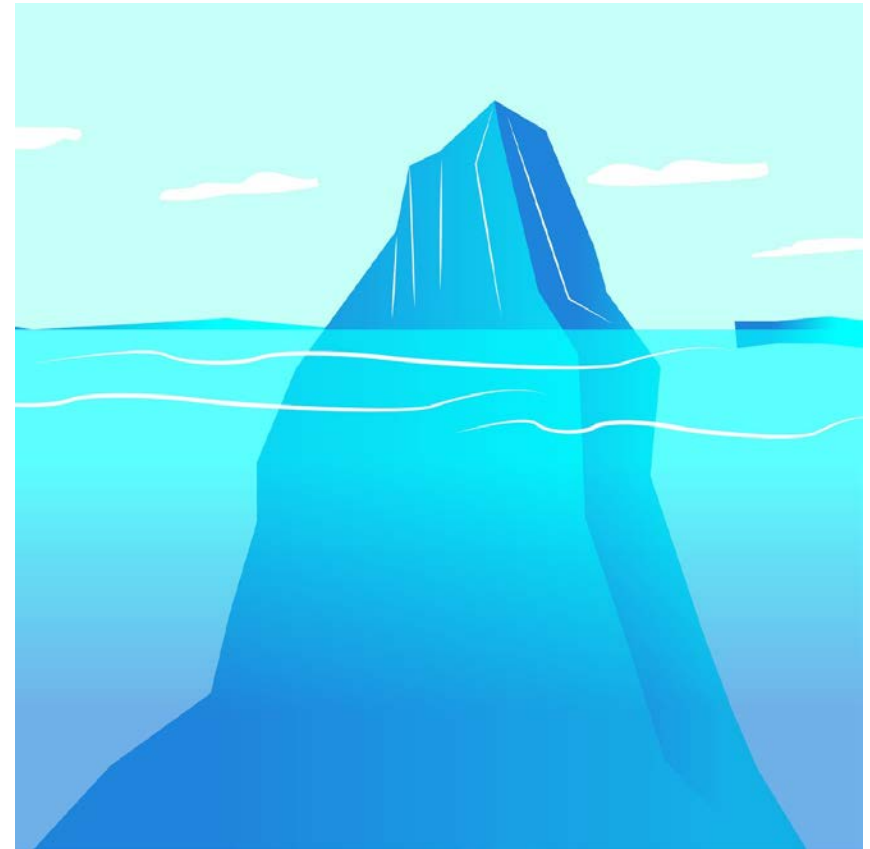
”Turvallisuuuskulttuuri muodostuu organisaation sekä yksittäisten ihmisten piirteistä ja asenteista, joiden tuloksena ydinvoimalaitosten turvallisuuteen vaikuttavat tekijät saavat kukin tärkeytensä edellyttämän huomion ja ovat etusijalla päätöksiä tehtäessä” (IAEA, 1991)

Turvallisuuskulttuuri on organisaation potentiaalia toimia turvallisesti tulevissa – odotetuissa ja odottamattomissa - tilanteissa (muokaten Reiman ym., 2008; Pietikäinen ym., 2008)

-
- Schein (2004, 17):
organisaatiokulttuurissa on kyse jaetusta perusoletusten järjestelmästä, jonka ryhmä on kehittänyt ratkaistessaan yhdessä ulkoiseen adaptaatioon ja sisäiseen yhtenäisyyteen liittyviä haasteita. Se on jaettu tapa havaita, ajatella ja tuntea noihin haasteisiin liittyen

Kulttuurissa voidaan hahmottaa erilaisia tasoja (esim. Schein, 2004, 26; myös ENSI 2016, 10)

- **Pintakerros (artifacts)**
 - Näkyvä käyttäytyminen, teknologia, tilat, dokumentit jne.
- **Keskikerros (espoused beliefs and values)**
 - Tiedostetut jaetut arvot ja näkemykset
- **Syväkerros (underlying assumptions)**
 - Tiedostamattomat jaetut arvot ja näkemykset

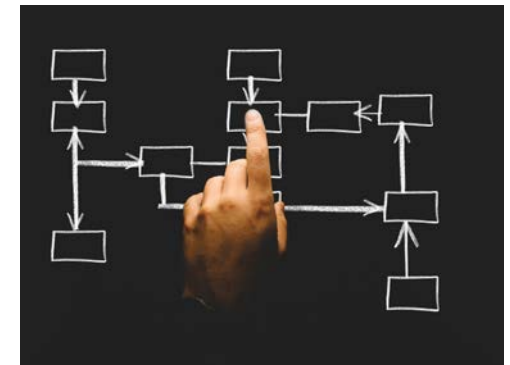

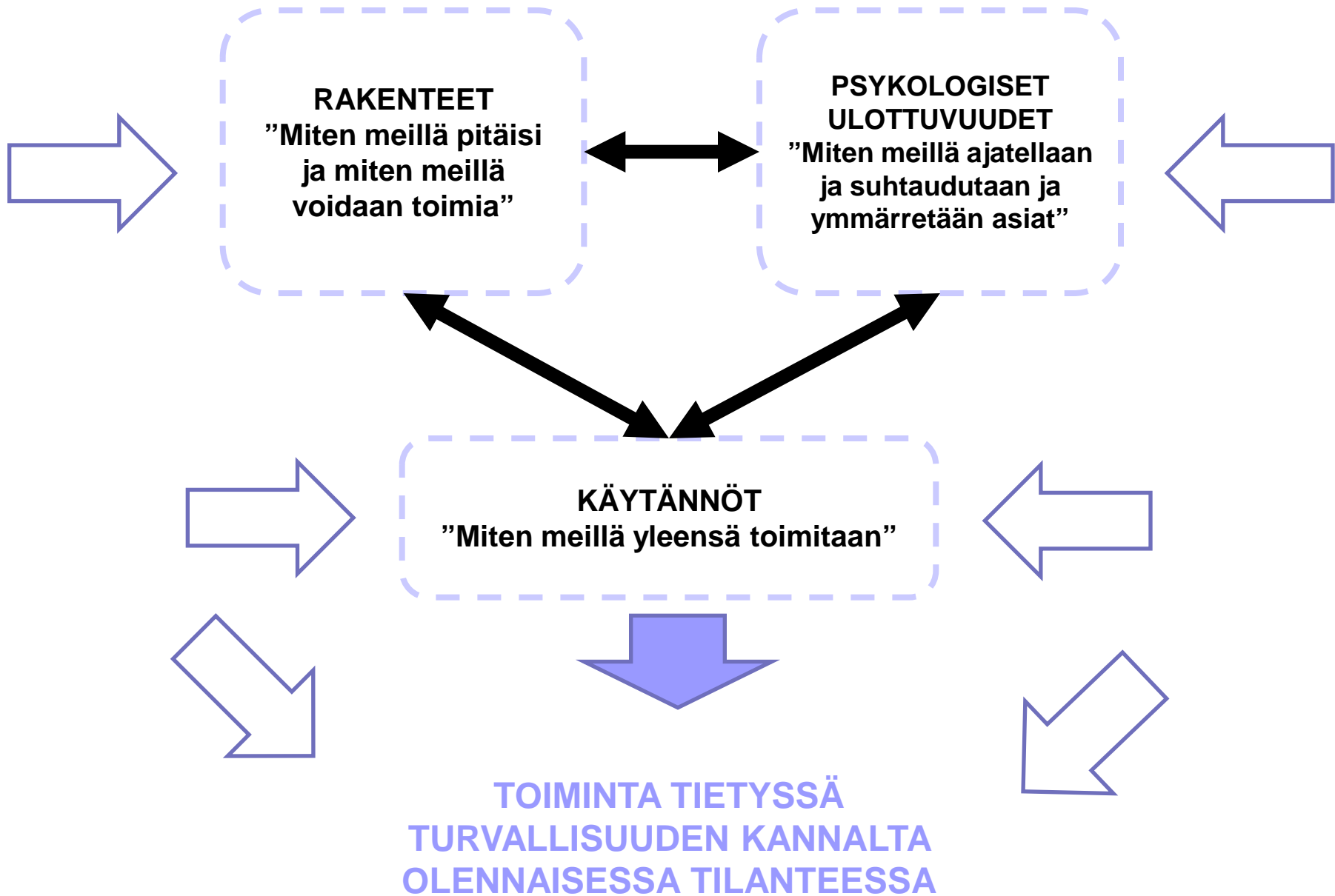
Johdon rooli

- Monet turvallisuuskulttuuritutkimukset korostavat **johdon sitoutumista turvallisuuteen** keskeisimpänä turvallisuuskulttuurin ulottuvuutena
- Myös hallituksen esityksessä säteilylaiksi korostetaan organisaation johdon roolia turvallisuuskulttuurin varmistamisessa

SYSTEEMINEN NÄKEMYS TURVALLISUUSKULTTUURISTA

- usein turvallisuuskulttuuri ymmärretään henkilöstön asenteisiksi turvallisuutta kohtaan - näin suppealla ajattelutavalla ei pelkästään kuitenkaan pitkälle pötkitä
- on tärkeää tarkastella sekä inhimillisiä, organisatorisia että teknisiä tekijöitä ja näiden välistä vuorovaikutusta
- yhden tekijän muuttamisella organisaatiossa on tyypillisesti vaikutusta muihinkin tekijöihin organisaatiossa ja tämä vaikutus voi olla yllättävääkin
- organisaation turvallisuuskulttuuriin vaikuttavat myös monet organisaation ulkoiset tekijät (esim. lainsäädäntö, alihankkijoiden toiminta, sosiaalinen media...)

IAEA:n malli hyvän turvallisuuskulttuurin tekijöistä (IAEA 2006)

- Safety is a clearly recognized value
- Leadership for safety is clear
- Accountability for safety is clear
- Safety is integrated into all activities
- Safety is learning driven

Hyvän turvallisuuskulttuurin kriteerit

(Oedewald, Pietikäinen, Reiman 2011)

- 1) Turvallisuuden arvostus
- 2) Turvallisuusymmärrys
- 3) Vaarojen ja työn vaatimusten ymmärrys
- 4) Valppaus
- 5) Vastuunkanto
- 6) Työn hallittavuus

Hallituksen esitys eduskunnalle säteilylaiksi kuvaa myös hyvää turvallisuuskulttuuria

- ”Hyvä turvallisuuskulttuuri syntyy toiminnanharjoittajan ja säteilytoimintaan osallistuvan henkilöstön noudattamalla hyvillä käytänteillä ja toimintatavoilla siten, että säteilyturvallisuus otetaan ensisijaisesti huomioon kaikessa säteilytoimintaa koskevissa päätöksenteossa ja toiminnan toteuttamisessa.”

Hallituksen esitys eduskunnalle säteilylaiksi

- Organisaation johdon olisi huolehdittava siitä, että
 - organisaation toiminnassa ylläpidetään ja kehitetään hyvää turvallisuuskulttuuria ja
 - kaikilla tasoilla työskentelevät henkilöt, tehtäviensä mukaan ovat tietoisia toimintaan ja suojelutoimiin liittyvistä säteilyriskeistä sekä ymmärtävät niiden turvallisuusmerkityksen, noudattavat turvallisia toimintatapoja ja osallistuvat turvallisuuden jatkuvaan kehittämiseen

Arvioinnin/mittaamisen problematiikka ei koske vain turvallisuuskulttuuria

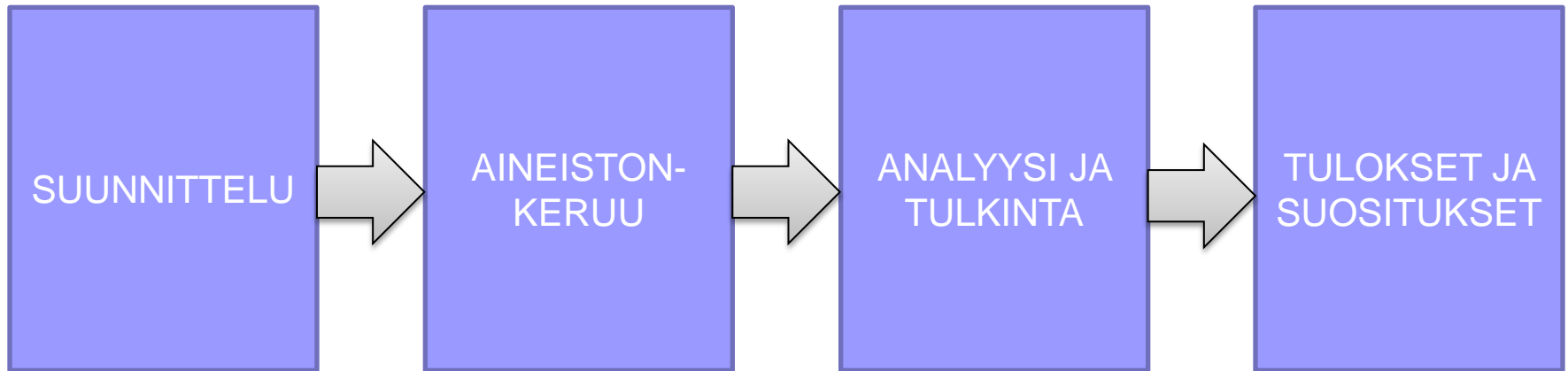
TS 22.11.2016

Inspecta: Betonista noussut kohu on täysin ylimitoitettu

Työmaalla jos toisella tehdään parhaillaan lujuusmittauksia Rudsken betonille. Sertifioijana toimineen Inspectan mielestä tämä on ongelmallista, koska paras paikka laadunvalvonnalle on laboratorio.

TS/Jori Liimatainen

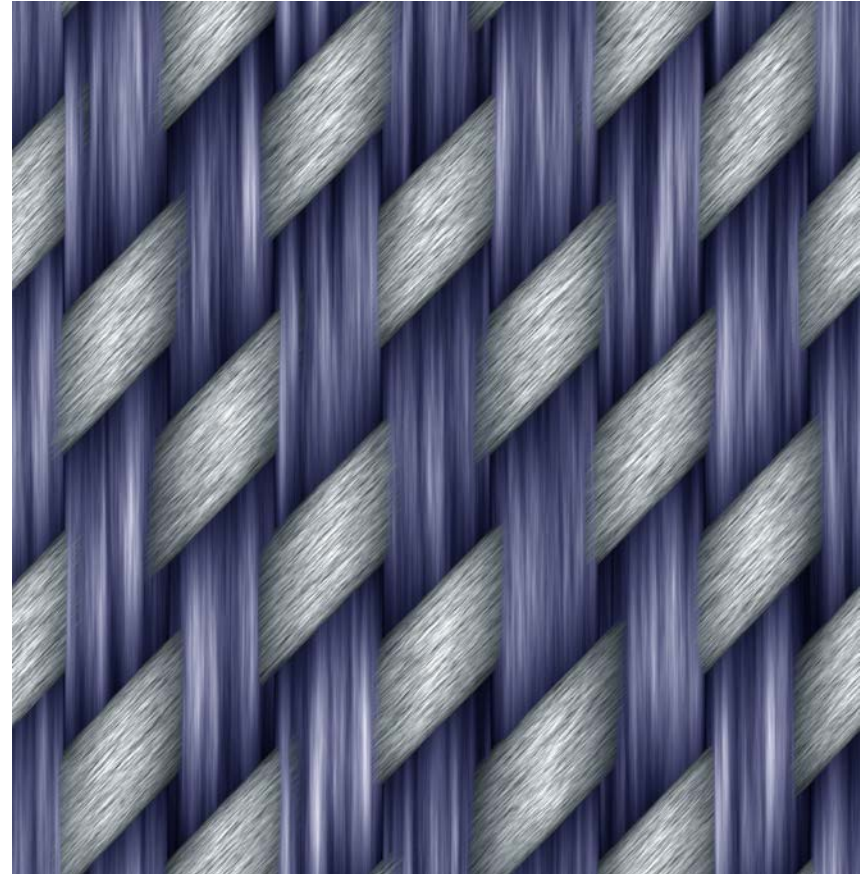

Turvallisuuskulttuurin ylläpitämiseksi ja varmistamiseksi tarvitaan yleensä jonkin verran erityisiä turvallisuuskulttuuritoimia, esim.

- yhteisen käsityksen luominen siitä mitä turvallisuuskulttuuri organisaatiossamme tarkoittaa ja miten sitä edistämme
- turvallisuuskulttuuriin perehtyneet asiantuntijat joilla resursseja työlleen
- turvallisuuskulttuurin tilan seurantamenettelyt
- turvallisuuskulttuurikampanjat turvallisuus- ja vaaratietoisuuden lisäämiseksi
- turvallisuuskulttuurilähettiläiden nimeäminen
- ...

Vielä tärkeämpää on kuitenkin punoa hyvän turvallisuuskulttuurin edistäminen osaksi organisaation normaalia toimintaa, esim.

- riittävästi resursseja henkilöstölle tehdä työnsä hyvin ja turvallisesti
- turvallisuus näkyvästi esiin päätöksenteon kriteerinä
- muutosten arviointi turvallisuuden näkökulmasta
- turvallisuus/turvallisuuskulttuuri näkökohdaksi toimittajien/ostopalveluiden valinnassa
- turvallisuushuolien esiintuominen ja vaaratapahtumien käsittely osaksi kokouskäytäntöjä
- työntekijöiden perehdyttäminen siihen, miten turvallisuus voi vaarantua heidän työtehtävissään
- ...

YHTEENVETO

- Turvallisuuskulttuuriin kannattaa kiinnittää huomiota siksi, että sen on huomattu olevan monen onnettomuuden taustalla ja siksi että turvallisuuskulttuurikäsitteen avulla voidaan turvallisuutta kehittää ennakoivasti
- Turvallisuuskulttuuria on kuitenkin syytä tarkastella ja kehittää riittävän kokonaisvaltaisesti
 - kyse organisaation toiminnan kehittämisestä turvallisuuden kannalta järkevään suuntaan, ei esim. pelkästään henkilöstön asenteiden muuttamisesta turvallisuusmyönteisiksi
- Hyvässä turvallisuuskulttuurissa on kysymys esimerkiksi turvallisuuden arvostuksesta, oikeanlaisesta turvallisuuden ja vaarojen ymmärryksestä, valppaudesta, vastuunkannosta ja hyvistä työnteon edellytyksistä
- Hyvää turvallisuuskulttuuria voidaan ylläpitää ja varmistaa erityisin turvallisuuskulttuuritoimin mutta olennaisempaa on punoa turvallisuuden edistäminen osaksi organisaation normaalia toimintaa ja johtamista

Lähteet

- Hallituksen esitys eduskunnalle säteilylaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 28/2018 vp)
- IAEA. (1991). Safety culture. Safety Series 75-INSAG-4. Vienna: IAEA. Saatavilla: https://www-pub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/Pub882_web.pdf
- IAEA (2006). Application of the management system for facilities and activities. IAEA Safety Standards. IAEA Safety Guide No. GS-G-3.1. Saatavilla: https://www-pub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/Pub1253_web.pdf
- IAEA (2016). Performing safety culture self-assessments. Safety report series No. 83. Saatavilla: https://www-pub.iaea.org/MTCD/Publications/PDF/Pub1682_web.pdf
- Oedewald, P., Pietikäinen, E., Reiman, T. (2011) A guidebook for evaluating organizations in the nuclear industry - an example of safety culture evaluation. Strålsäkerhetsmyndigheten. Swedish Radiation Safety Authority. Report number: 2011:20. Saatavilla: www.strålsäkerhetsmyndigheten.se
- Pietikäinen, E., Reiman, T. & Oedewald, P. (2008). Turvallisuuskulttuurityö organisaation toiminnan kehittämisenä terveydenhuollossa. VTT Tiedotteita. Saatavilla: <http://www.vtt.fi/inf/pdf/tiedotteet/2008/T2456.pdf>
- Reiman, T., Pietikäinen, E. & Oedewald, P. (2008). Turvallisuuskulttuuri – teoria ja arviointi. VTT Publications. Saatavilla: <http://www.vtt.fi/inf/pdf/publications/2008/P700.pdf>
- Schein, E. (2004). Organizational culture and leadership. 3rd ed. San Francisco: Jossey-Bass